

קלג

וארח צדיקים באור נגה הולך ואור עד נבון היום. כי השמש בעצמה מאירה במקומה בשנה בתחלת היום ובאמצע היום, רק המניעה הוא מחמת הארץ המפסקת בין בני אדם ובין השמש. על כן אין האור מתפשט כל כך בתחלת היום רק מקצת מקצת עד שנתפשט על הארץ. ^{ואר"ה 1734567} בין הצדיק הוא בעצמו מאיר תמיד, רק המניעה מחמת המקבלים. והמניעה הוא מחמת הארץ המפסקת, היגו העולם הזה. כי בני אדם משקעים בעולם הזה, ועל כן אינם יכולים לקבל אור הצדיק:

והוא ענין שאמרו בגמרא (ערובין כא) על פסוק: "מגלה עפה כד עיפת לה וכו', כד קלפת לה" וכו', נמצא כל העולם כלו כזרת אחת משלשת אלפים ומאתים מתורה. נמצא שהתורה גדולה ורחבה מאד, רק שהזרת הקטן, שהוא העולם, עומד בפני מאור העינים, ומונע מלראות אור הגדול של התורה, אף שכל העולם הזה הוא רק זרת קטן, נגד התורה שהיא גדולה מאד ורחבה מני ים (איוב י"א). ולכאורה קשה, איך יוכל דבר קטן כזה להפסיק ולחצץ בפני דבר גדול כזה, שגדול כמה אלפים פעמים כמותו. כי כל העולם הזה כלו קטן מאד כנגד התורה, שגדולה כנגדו אלפים פעמים. אך הוא כמשל המובא, כמו מטבע קטנה אם תחזיק אותה נגד עיניך, ימנע מלראות הר גדול. אף-על-פי שההר גדול אלפים פעמים כמו המטבע הקטנה. אך מחמד שהמטבע עומדת נגד עיניו, על-כן חוצצת בפני ראית העינים, עד שאיני רואה הדבר הגדול ממנו כמה פעמים. כן כשמניע ובא אל העולם הזה נשאר שקוע שם בהכלי עולם, ונדמה לו שאין טוב מזה. והעולם הזה הקטן והמעט, מונע אותו מלראות אור גדול ומפלג של התורה, שהוא גדול כמה אלפים פעמים כנגדו כנ"ל. והוא ממש משל השמש, שהאר

מפסקת מלראות אור גדול של השמש, אף שהשמש גדול כמה פעמים כמו הארץ, והוא כמשל הנ"ל כמובא.

וזהו: "וארח צדיקים כאור נגה", 'כאור נגה' ממש. כמו השמש שמאירה תמיד, רק שהמניעה מחמת הארץ המפסקת כנ"ל, אף שהארץ קטנה נגד השמש וכמשל הנ"ל. בן הצדיקים מאירים תמיד, רק שהארץ הינו העולם הזה מפסיק מלראות אור הגדול שלהם. ואף שאורם גדול מאד, והעולם הזה בלו בכלל הוא קטן ופחות מאד נגד אורם הגדול, עם כל זה הוא מפסיק ומונע מלראות אורם, כמשל המטבע הנ"ל. וכל זה מחמת שהעולם עומד בפני עיניו וחוצץ בפניו, עד שאינו יכול לראות אור התורה והצדיקים הגדול ממנו אלפים פעמים. אבל אם יסלק המפסיק הקטן מנגד עיניו, דהינו שיטה עיניו מן העולם, ולא יסתכל על העולם, רק ירים ראשו ויגביה עיניו ויסתכל למעלה מן העולם המפסיק וחוצץ, אזי יזכה לראות אור הגדול והמפלג של התורה והצדיקים. כי באמת אורם גדול אלפים ורבבות פעמים מכל העולם הזה והכליו כנ"ל, רק שהעולם הזה עומד לפני עיניו, ואינו מניח אותו כלל להטות עיניו להסתכל למעלה על אור התורה והצדיקים, כמשל המטבע הקטנה הנ"ל ממש, העומדת בפני העינים ומפסקת מלראות הר גדול וכו' כנ"ל. אבל בקל יוכל לסלק המטבע מנגד עיניו, ותכף יראה הקר הגדול ממנו. כמו כן ממש לענין העולם והתורה, שבהעברה בעלמא, יכול להעביר העולם מנגד עיניו, ואז יזכה לראות אור הגדול של התורה והצדיקים, שמאירין בכל העולמות בלם כאור גדול מאד. והבן מאד.

וְכֵן שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, שֶׁאָמַר אוֹי וְאֹבֹי, בִּי הָעוֹלָם מְלֵא
מְאוֹרוֹת וְסוּדוֹת נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים, וְהֵד הַקְּטָנָה עוֹמֶדֶת בְּפָנַי הָעֵינַיִם,
וּמַעֲבֹבֶת מְלֵאאוֹת אוֹרוֹת גְּדוֹלִים:

קלד

עֲבוּדָה גְּדוֹלָה לוֹמַר תּוֹרָה אֶפְלוּ לְיַחֲדִי, כָּל־שֶׁכֶן לְרַבִּים. בִּי צָרִיךְ לָזַהַר
מְאֹד, שֶׁלֹּא יֵאמַר דְּבַר שְׂאִינֹו רָאוֹי לְשֶׁכֶל הַמִּקְבָּל. בִּי הוּא
בְּחִינַת נְאוּף, שֶׁמִּשְׁלִיךְ טַפֵּי הַשֶּׁכֶל בְּאַתֵּר דְּלֵא אֶצְטְרִיךְ. וְנִקְרָא לְבַטְלָה,
בִּי אֵינֹו מוֹלִיד אֶצְלוֹ כְּלוּם. וְלַפְעָמַיִם נִקְרָא נְאוּף מִמָּשׁ, שֶׁמוֹלִיד וּמוֹצִיא
פָּסוּל וּפְגוּם, הֵינֹו שֶׁהַמִּקְבָּל עוֹשֶׂה עַל־יְדֵי־זֶה דְּבַר שְׂאִינֹו צָרִיךְ לוֹ
לְפִי מְדַרְגָּתוֹ. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי שְׂאוּמֵר תּוֹרָה, יוֹכֵל, חַס וְשָׁלוֹם, לְהַתְנַבֵּר
עָלָיו הַיֵּצֵר בְּתַאוּת נְאוּף. וְעַל כֵּן צָרִיךְ לָזַהַר מְאֹד כְּשֶׁאוּמֵר תּוֹרָה
בְּרַבִּים, שֶׁדְּבוּרָיו יִתְחַלְקוּ שֶׁלֹּא יִשְׁמַע כָּל אֶחָד בִּי אִם מֵה שְׂצָרִיךְ לוֹ, לֹא
יֹאחֵר. וְאִף שְׂאוּמֵר בְּפָנַי רַבִּים לְכֻלָּם בְּשׂוּהָ, עִם כָּל זֶה לֹא יִכְנַס בְּלֵב כָּל
אֶחָד וְאֶחָד בִּי אִם הַנּוֹגֵעַ לוֹ, וְצָרִיךְ לוֹ. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזִהַר (יִתְרוֹ דָּף סח):
"וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ" וְהֵלֵא כָּלֵא עֲלֵמָא שְׁמַעוּ אֵלָא יִתְרוֹ שְׁמַע וְכוּ' עֵינֵי שָׁם.
וְזֶהוּ 'זִכְרָה מֵאֵן דְּמִלַּל עַל אֲדָנָא דְשְׁמַע' (זִהַר תַּצְוָה דָּף קפו:). וְזֶה שְׂאוּמֵרוֹ
(סָפָה עב): כָּל הַגְּדוֹל מִחֲבֵרוֹ, הֵינֹו שֶׁהוּא גְּדוֹל, וְעַל־יְדֵי־זֶה אוּמֵר תּוֹרָה,
אוֹי יִצְרוּ גְּדוֹל מִסְּנוֹ כַּנֵּ"ל, בִּי יוֹכֵל לְהַתְנַבֵּר עָלָיו הַיֵּצֵר הָרַע בְּתַאוּת
נְאוּף כַּנֵּ"ל, וְצָרִיךְ לְהַשְׁמֵר וּלְפַלֵּס דְּבוּרָיו כַּנֵּ"ל:

קלה

בִּי אֶקַח מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפְטֵם. סְגָלָה לְהַנְצִיל מִגְּדֻלוֹת,
לְכַבֵּד אֶת הַיָּמִים טוֹבִים, וּלְקַבֵּל יוֹם טוֹב בְּשִׁמְחָה וּבְהִרְחֻבַת
הַלֵּב בְּפִי יִכְלָתוּ. בִּי מוֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עַל־יְדֵי שְׂזֻכָּה

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אבן יש ד' במקום הזה (כח, טו)

לעומת מה שראה בחלומו: "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", - כשהקיץ משנתו השיג כי: "אבן יש ד' במקום הזה". לא רק ההשגה השלילית אלא גם ההשגה החיובית, ולא רק סולם כדי לעלות למעלה, ולא רק שראשו מגיע השמימה, ולא רק שמלאכי אלקים עולים ויורדים בו, אלא שדוקא פה למטה בארץ הקדש בהר המוריה, מקום קודש הקדשים הוא עיקר השראת השכינה - בית אלקים ושער השמים, מקום ששמיא וארעא נשקי אהדדי ושמה אין רשות למלאכים להכנס כי אם אך ורק לילוד אשה, "וכל אדם לא יהיה באהל מועד" (ויקרא טז, יז), אפי' מלאכים שפניהם כפני אדם, וכדברי הירושלמי (יומא פ"ה ה"ב): "אפילו אותן שכתוב בהן ודמות פניהם פני אדם, לא יהיו באהל מועד".

ויאמר אבן יש ד' במקום הזה (כח, טו) ←

אחרי כל החזון הנורא אשר זכה לראות את הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה הכולל כל רזי דרזין וסתרי דסתרין, לא שם לבו לכל זה ואמר: "אבן יש ד' במקום הזה וגו'", כלומר הידיעה הזאת שנודעה לו ממציאאות ד' תפסה אצלו המקום היותר גדול מכל המראות הנבואיות והמדריגות הנשגבות שהשיג, ותכלית הכל אצל יעקב הוא לידע כי: "יש ד'". וזולת ד' אין שום יש, וזה היה לו יקר מכל.

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אבן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כח, טו)

"ואנכי לא ידעתי - שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה".
(רש"י).

בוא וראה כמה גדול ונשגב הוא ערכה של השגת יראת ד', הרבה יותר ויותר מכל החמדות היותר נפלאות, שהרי אחרי שיעקב אבינו זכה לכל החזון הנפלא הזה, ואחרי שהובטחו לו כל הברכות שנתקיימו בו ובזרעו, ובכל זאת לא שם לבו לכל זה אלא דאג בעיקר שאילו היה יודע היה מתאפק מצד יראת ד' מלישן במקום הזה, ומי יודע אם בהקיץ היה זוכה לכל המראה הנפלא הלזה, ולא נחה דעתו עליו, עד שהקים מצבה ויצק עליה שמן, וכל זה למה - לפי